

Zabytek miesiąca - Kaftan "szpyndzer"

Kaftan szpyndzer, ze zbiorów Muzeum w Raciborzu, fot. M. Krakowski.

Kaftan szyty z wzorzystych taft i atłasów wyprodukowanych fabrycznie. Zapinany z przodu na haftki i pasek z ozdobną klamrą. Szpyndzer jest krótki do pasa, wąski w talii, posiada dekolt najczęściej wycięty w trójkąt bądź karo. Kaftan ma charakterystyczny szeroki, szalowy kołnierz ozdobiony frędzlami. Rękawy watawone, bufiaste u góry i zwężające się ku mankietom. Te strojne kaftany nosiły w XIX wieku zamożne gospodynie siedlaczki. Rozwój raciborskiego stroju ludowego nastąpił w XIX stuleciu. Ubiory świąteczne szyto z tkanin wyprodukowanych fabrycznie i wzorowano je na ubiorach noszonych w krajach zachodniej Europy. Najbardziej charakterystycznym elementem stroju raciborskiego z XIX wieku były kaftany szpyndzery, nawiązujące do miejskiej mody empirowej. Były one krótkie do pasa i mocno dopasowane. Szyto je z wzorzystych taft i atłasów. Kaftany zapinano z przodu na haftki i pasek z klamrą. Do dolnej krawędzi doszywano krótką baskinkę ułożoną w fałdki. Dekolty najczęściej były wycięte w trójkąt. Szpyndzery posiadały szerokie kołnierze szalowe, ozdobione frędzelkami. Rękawy były watawone, bufiaste u góry i zwężające się ku mankietom. Zimowe szpyndzery szyto z cienkiego sukna, najczęściej w ciemnym kolorze. Do kaftanów szpyndzerów kobiety zakładały spódnice - glorki, kiecki, uszyte z cienkich wełnianych i jedwabnych materiałów, najczęściej w kolorze zielonym, brązowym, tabaczkowym bądź czarnym. W pasie były suto marszczone i doszyte do płóciennego stanika. Ich ozdobą były tolkrouzy (gufrowane, rurkowane falbany), których ilość oznaczała stan zamożności właścicielki. Na spódnice nakładano fartuch szyty z wzorzystych brokatowych tkanin o wzorach kwiatowych. Długość fartucha była równa lub nieco krótsza od długości spódnicy. Kobiety zamężne w XIX wieku na głowach nosiły czepce: złote - wykonane z brokatu, haftowane złotogłowie; białe, płócienne ozdobione cekinami i koralikami; białe czepce tiulowe z angielskim haftem i czepce zimowe, watawone obszyte zwierzęcą skórą.

Na przełomie XIX i XX wieku strój raciborski uległ pewnym zmianom. Szpyndzery zostały zastąpione szerokimi kaftanami zwanymi jakłami, jupami.